

13 במרץ, 2020
י"ז באדר, התש"פ

לכבוד

מר יגאל סלוביק - ראש אגף לוט"ר, בט"פ ועורף
המטה לביטחון לאומי - משרד ראש הממשלה
רח' נתנאל לורך 1, קריית הממשלה (בניין האנרגיה)
טל': 02-6667475 פקס: 02-6667512

א.ג.

הנדון: רציפות תפקודית של ענף החקלאות – לאור הגבלות בגין אירוע נגיף הקורונה

בהמשך לשיבת העבודה בנוגע לנדון שנערכה במשרדך ביום 12/03/2020, מצ"ב ריכוז הצרכים לשמירה על רציפות תפקודית של ענף החקלאות בצל ההגבלות הציבוריות בגין ארוע הקורונה:

עובדה בסיסית היא, כי ענף החקלאות אינו יכול לתפקד מבלי להיות באופן שוטף ופיסי בשטחים החקלאיים, בעיבוד, זריעה קטיף וכד' לשמירה על ביטחון המזון והביטחון התזונתי, בין אם כאספקה שוטפת לכלל בתי האב בישראל ובין אם לבתי החולים, בתי האבות, צה"ל, בתי הכלא, בתי המלון, תעשיית בשר והשימורים ועוד.

ענף החקלאות בשל המאפיינים המקצועיים שבו, מתבסס בעבודת הכפיים הרטובה, על עובדים זרים ועובדים פלסטינאים התומכים במעטפת העסקה רחבה יותר של עובדים ישראלים מכל קשת המקצועות והשירותים.

בצל העובדה כי החקלאות נמצאת במהלכו של קטיף הדרים, תותים, ירקות ופירות בחלון צר - לאור הערכות המצב כפי שהובאו לידיעתנו בישיבה במשרדך, נראה כי הטיפול בנושא העובדים מתחלק לשני ראשי חץ, כאשר הראשון הינו ברמה מיידיית ודחופה ביותר בחלון הזדמנויות צר ואילו השני, ניתן ליישמו תוך כדי וגם בשלב מאוחר יותר של האירוע.

עובדים פלסטינאים:

עם תמיכת השב"כ באישור גורף ללינה של כל עובד פלסטינאי המאושר בטחונות והמחזיק בהיתר עבודה בישראל (בענף החקלאות כ- 16,000 היתרי עבודה לפלסטינאים), נותרה הסוגיה הלוגיסטית של הפעלת המנגנון מתוך הבנה, שבתוך ימים בודדים יוכרז סגר בידודי על שטחי יהודה ושומרון לתקופה של חודשיים ימים.

1. המעסיקים בענף החקלאות מאופיינים בעיבוד קרקעות חקלאיות בשטחים רחבים, ספורדיים, שאינם מרוכזים באתר אחד או באזור אחד והתלויים במחזור הגידול, הקטיף, ההכנה לעיבוד או לקטיף והכל, בהתחשב בעונה ובמחזורי הגידול.

2. אשר על כן, הלנת העובדים הפלסטינאים תהיה חייבת להיעשות במסגרת המשק החקלאי עצמו ולא במסגרת הלנה מרוכזת. בניגוד להלנה המרוכזת של העובדים הפלסטינאים בענפי התעשייה והבניין, הלנתם של העובדים הפלסטינאים במשק החקלאי, אינה מהווה עניין ציבורי רחב הדורש ליווי משטרתי לשמירה על הסדר הציבורי ומנגד, מעמידה לעובד תנאי מחייה נאותים ונגישות גבוהה למקום העבודה.

2.1. על אף האמור, לא תהא מניעה להלנת העובדים באופן מרוכז במקומות העסקה בהם ניתן יהיה לקיים הלנה מרוכזת זו בתנאים ראויים.

3. הצרכים הרגולטיביים בכדי לאפשר את הפעולות הלוגיסטיות להלנת העובדים הפלסטינאים אצל המעסיק החקלאי הם:

3.1. הוצאה מיידיית לכל המעסיקים בענף החקלאות באמצעות מערכת הדיוור של רשות האוכלוסין, חברות כ"א, תנועות ההתיישבות וראשי מחוזות משרד החקלאות – כי ניתנת להם האפשרות להגשת בקשה דחופה להלין את העובד במשקם בתנאי הלנה ומחיה ראויים ולרבות בסופ"ש ובתנאי, שהעובד לא עוזב את במשך חודשיים ובכל מקרה עד

- להסרת סגר הבידוד את המשק, וכל עזיבתו את המשק חזרה לביתו ביהודה ושומרון בכל דרך, יש בה כדי לבטל את היתר הלינה והכניסה לישראל.
- 3.2. הוצאה מיידית של הודעה בשפה הערבית לעובדים הפלסטינאים כי יש בידם האפשרות ללון במדינת ישראל למשך חודשיים לרבות סופ"ש ובכל מקרה בו יוטל סגר בידודי על אזור יהודה ושומרון, העובד מתחייב שלא יעזוב במשך חודשיים ובכל מקרה עד להסרת סגר הבידוד את המשק, ובמקרה ויחליט לחזור לביתו ולעזוב את המשק, יש בעזיבתו כדי לבטל את היתר הלינה והכניסה לישראל.
- 3.3. על כל חקלאי, בין אם באופן ישיר ובין אם באמצעות חברות כ"א המספקות לו את העובד הפלסטינאי, להגיש את הבקשה להלנה של העובד הפלסטינאי לרשות האוכלוסין ישירות.
- 3.4. **רשות האוכלוסין** – פועלת לקיצור ההליך והתאמתו לרוח השעה ולקבלת אישור אוטומטי להלנה (נכון למועד זה, כל בקשה לאישור הלנה מבטל את היתר ההעסקה היומי ואישור הלנה ככל שמאושר, מתקבל אצל המעסיק כשבוע לאחר מכן).
- 3.5. **משרד מתאם הפעולות בשטחים** – יש להתיר נהיגת טרקטורים חקלאיים וכלים חקלאיים אחרים למחזיקי רישיון נהיגה פלסטינאי ובכך לתת מענה לטיפול בקרקע החקלאית במלואה וייעול איסוף התוצרת ושיווקה.
- 3.6. **משרד האוצר** - בשל חלון ההזדמנויות הצר והצורך המידי במתן הפתרונים, יש לפעול לחתימת שר האוצר על צו ביטול האגרות הנלוות להגשת הבקשות מכל סוג או הקשר ולהסיר לגמרי את החסמים הבירוקרטיים לניצול יעיל של האפשרות להלנת העובדים הפלסטינאים.
4. **עובדים זרים** :
- עם הבנת גודל האירוע במדינות המקור של נגיף הקורונה ודרך התמודדותם עם קצב ההידבקות והפצת הנגיף, הליך אישור הכנסת עובדים זרים לישראל, הינו הליך מורכב יותר שניתן לביצוע בלוח זמנים מתון יותר ולתקופת העסקה רגיל בכפוף להתאמת כללי הכניסה לישראל כפי שתפורסם מעת לעת ע"י הרשות המוסמכת.
5. החקלאות סובלת מחוסר בידיים עובדות במספר של למעלה מ 20,000 עובדים. כשזה נאמר ובהתחשב במכסות העובדים הזרים כפי שאושרו בהחלטות הממשלה, קיים חוסר של כ- 4000 עובדים מתוך מכסה של 25,200 עובדים.
6. החקלאות נהנית משיתוף פעולה של כ- 4000 משתלמים המגיעים ממדינות אפריקה ללמוד בישראל חקלאות למשך 11 חודשים, מכח פרויקט בעל חשיבות דיפלומטית גבוהה ביותר ביוזמה של משרד החוץ.
7. עם עזיבתם של מתלמדים אלו את מדינת ישראל חזרה למדינות המקור שלהם וההגבלות על כניסתם של מתלמדים חדשים במקומם, נראה כי פרויקט חשוב זה ייעצר ולא יחודש עד יעבור זעם.
8. התוצאה היא שהמחסור הפרקטי של עובדים בחקלאות יעמוד על כ- 4000 עובדים זרים קבועים ועוד כ- 4000 עובדים עונתיים ל 11 חודש המתבסס על המתלמדים.
9. העובד הזר נהנה מכח הדין בהלנה מסודרת בתנאי מחייה ראויים, תוך בקרה ופיקוח מתמיד, חיי קהילה מסודרים ואישור שהייה לכל תקופת העסקתו במשך 60 חודשים, תוך שהוא רשאי לנהוג בטרקטורים וכלים חקלאיים אחרים במהלך חצי השנה הראשונה לשהייתו בישראל ולאחר מכן נדרש לעבור חידושי רישיונות בתקופות הקבועות בחוק.
10. הצרכים הרגולטיביים בכדי לאפשר את הפעולות הלוגיסטיות להלנת העובדים הפלסטינאים אצל המעסיק החקלאי הם :
- 10.1 **משרד התחבורה** – יש לוודא חתימת שר התחבורה על צו המורה להעמיד אישור גורף לכל העובדים הזרים לנהוג בטרקטורים וכלים חקלאיים אחרים על בסיס רישיונות הנהיגה הזרים שברשותם ולהימנע מהצורך לחדשם כל חצי שנה.
- 10.2 **משרד האוצר** – יש לוודא חתימת שר האוצר על צו המבטל את כל החסמים לבגשת בקשות להעסקת עובדים זרים ולרבות אגרות הבקשה וההיתרים, בין אם בבקשות

- החדשות ובין אם בבקשות הארכה למדבקות האינטר-ויזה ואגרות הארכת השהייה של עובדים הנמצאים זה מכבר בישראל.
- 10.3. **משרד האוצר** – בסוף שנת 2020 פוקע צו ההקפאה למס המעסיקים בגובה 10% על העסקת עו"ז בענף החקלאות. יש צורך בביטול מס המעסיקים או בחתימת שר האוצר על צו הארכת מועד פקיעתו.
- 10.4. **משרד החוץ** – נכון לרגע זה, שגרירויות ישראל במדינות המקור, אינן מקבלות בקשות לויזה לכניסת עובדים לישראל בכדי לשלוט במנעית הגעתם לישראל עוד בטרם עלייתם למטוס במדינות המקור. יש צורך באישור משרד החוץ לטיפול בבקשות הויזה לכניסה לישראל לצרכי עבודה בתנאים כפי שייקבעו מעת לעת ע"י הרשות המוסמכת.
- 10.5. **רשות האוכלוסין** – חידוש הליכי הגיוס של העובדים הזרים במדינות המקור, תוך איתור הגורם המתאים לגיבוש ויישום החלטות הרשות המוסמכת בעניין הליך הבאת העובדים לישראל בתנאי ההגבלות בגין התפרצות נגיף הקורונה.
- 10.6. **רשות האוכלוסין** – איתור עובדים לא מבנקוק המהווים סיכון גבוה, כי אם מהאזורים הכפריים הרחוקים ממקורות ההדבקה וכי הסיכוי למימוש הבידוד בהיותם ממושמים יותר מהאוכלוסיה העירונית בתאילנד, גבוה יותר.
- 10.7. **רשות האוכלוסין** – כחלק מהמאמץ לייצא כח עבודה מתאילנד, לוודא מול שגרירות תאילנד / משרד העבודה התאילנדי, את האפשרות של מימון הבידוד והבדיקות הרפואיות בתאילנד על חשבון ממשלת תאילנד כחלק מהאינטרס המשותף.
- 10.8. **רשות האוכלוסין** – יש להיערך מול משרד החוץ, לעדכון השגרירות בתאילנד, כי עובדים שתוקף מדבקת האינטר-ויזה שלהם מוארכת באופן גורף ללא צורך בהדבקות מדבקות מעודכנות על הדרכונים, שכן פעולה זו מהווה חסם בירוקרטי כבד.
- 10.9. **משרד הפנים** – כפי שכבר נעשה במקרי לחימה בעבר - הארכה גורפת של היתרי השהייה של העובדים הזרים הנמצאים בישראל ושויות השהייה שלהם פקעה או אמורה לפקוע, בלא הטלת חסמים בירוקרטיים של העברת רשימות עובדים, חובת הדבקת מדבקה בדרכון ותשלומי אגרות.
- 10.10. **משרד הבריאות** – מתן כיסוי רפואי לעובד הזר – מביצוע בדיקת הקורונה בסוף הבידוד בישראל ועד לטיפול מלא במחלה ככל שתתגלה אצל מי מהעובדים הנמצאים בבידוד בארץ.
- 10.11. **החלטת ממשלה** – לתקן את החלטת הממשלה 3431 מיום 11/01/2018 ולהגדיל את מכסת העובדים הזרים מ-29,200 עובדים הכוללים בתוכם עד 4000 משתלמים בענף החקלאות ל-35,000 עובדים זרים ללא קשר למשתלמים (בין היתר למתן מענה לירידה בעובדים הפלסטינאים מקום בו הסגר הבידודי יימשך תקופה ארוכה).
11. בהמשך לשיבת העבודה בנוגע לנדון שנערכה במשרדך ביום 12/03/2020, הובהר כי השיטה לאישור הבאת עובד זר לישראל, מותנית במנגנון המפורט:
- 11.1. 14 יום בידוד במדינת המקור בסביבה מקבצת (לא בידוד בית).
- 11.2. בדיקה רפואית מקדימה לפני העליה למטוס לישראל.
- 11.3. עם כניסת העובד לישראל הכנסתו לבידוד בסביבה מקבצת (לא בידוד בית ולא אצל החקלאי) לתקופה נוספת של 14 יום.
- 11.4. בדיקה רפואית מסכמת לפני שחרור העובד למעסיקו החקלאי.
- 11.5. הכרה בכל תקופת הבידוד כולה, כתקופה המזכה בשכר עבודה.
- 11.6. עלות הבידוד גופו, לא תמומן בשלב זה ע"י המדינה.
12. הפעולות התפעוליות שעל חברות כ"א המספקות עובדים זרים בחקלאות לבצע בכדי לאפשר את הפעולות הלוגיסטיות להבאת העובדים הזרים לישראל ולמעסיקים בענף החקלאות:
- 12.1. **חברות כ"א** – לפעול לאיתור אזור בידוד בישראל (בין אם מוגדר מראש ובין אם אכסניה או מלון ברמה נמוכה שאינם פעילים בשל אבדן הזמנות בצל האירוע).

- 12.2. **חברות כ"א** – לוודא שמירה על קיום הבידוד על פי הנחיות ותנאי משרד הבריאות לרבות מניעת עזיבת המתחם בתקופת הבידוד מכל סיבה שהיא.
- 12.3. **חברות כ"א** – לוודא נגישות מזון ספציפי לעובדים התאילנדים או לאספקת מוצרי המזון לטיפול והכנה ע"י העובדים המבודדים בעצמם.
- 12.4. **חברות כ"א** – ניהול מעקב תכנון ההעסקה והגבייה מהמעסיק החקלאי את עלויות הבאת העובד ושכרו בתקופת הבידוד ועד הגעתו של העובד לחצר המעסיק כשהוא מאושר לעבודה.
- 12.5. **חברות כ"א** – חלוקת הטיפול בעובדים הזרים בשני מישורים ובסדר המפורט:
- 12.5.1. **עובדים הנמצאים ב"אינטר ויזה"** – איתור כ- 400 העובדים הנמצאים בחופשת מולדת ולפעול להחזרתם המיידית בכפוף להנחיות הרשות המוסמכת כאמור. הייתרון – עובדים אלו היו בישראל, מחזיקים ויזה עבודה, משוייכים למעסיק ספציפי ומבוטחים בביטוח בריאות עוד בטרם אירוע התפרצות נגיד הקורונה.
- 12.5.2. **עובדים חדשים** – טיפול בהליך הבאת העובדים החדשים על פי הקבוע בסעיפים 10, 11 ו- 12 לעיל.
- 12.5.2.1. **חסמים שיש לשים לב אליהם** – עובד זר חדש, מחוייב בקבלת כיסוי ביטוח בריאות על חשבון המעסיק.
- 12.5.2.2. משהמדובר בביטוח בריאות הנמכר ע"י חברות הביטוח האלמנטריות ופוליסות המאושרות על פי חוק והממונה על הביטוח ושוק ההון, הרי שעובד שיחלה בקורונה בין אם במהלך הבידוד בחו"ל והן במהלך שהייתו בישראל בין אם בבידוד או במהלך עבודתו לאחר שחרורו מהבידוד – יש ולא יוכל להיפרע מחברת הביטוח לכיסוי נזקיו אגב מחלתו.
- 12.5.2.3. במצב זה, נשיאה בעלות מחלתו של העובד ותשלום שכרו, יושתו במלואם על המעסיק בענף החקלאות.
- 12.5.2.4. להזכיר – כי לעובד הזר אין את האפשרות לצאת לחל"ת ולקבל דמי אבטלה וכן, היות והינו עובד חדש בישראל הרי שאין לזכותו צבירה של ימי מחלה מספקים בכדי לזכותו בגין בידוד הגנתי על פי הנחיות משרד הבריאות ומימוש תעודת המחלה הגורפת שהוצאה מכח צו.

סיכום:

טיפול מקדים ברגולציה והסרת הבירוקרטיה הקשורה עם הבאת העובדים הזרים, תוך **טיפול מהיר ומיידית בהלנת העובדים הפלסטינאים המאושרים לעבודה בישראל בטרם יוכרז סגר בידודי על שטחי יהודה ושומרון** - יש בהם כדי לתת מענה חלקי אבל קריטי, לשמירה על הרציפות התפקודית של ענף החקלאות לאורך זמן ההתמודדות עם השלכות התפרצות נגיד הקורונה.

ככל וברור לכולנו, כי העובדים הפלסטינאים יחזרו מתישהו למקום מגוריהם ולמשפחתם הגרעינית ובכך לא יוכלו לחזור למדינת ישראל כל עוד הסגר הבידודי עומד בעינו, הרי שפרק הזמן שעובדים אלו יישארו בישראל, מעמיד לנו את הזמן להיערך להבאת עובדים זרים ממדינות המקור, תוך עמידה בתנאי הרשות המוסמכת לקליטתם בישראל והתאמת תפקוד ענף החקלאות למציאות החדשה.

השתת עלויות ההתמודדות של התפרצות הקורונה על החקלאי (בין היתר עלויות הבידוד בארץ ובחו"ל, הבדיקות הרפואיות, טיפול רפואי ככל והעובד נתגלה כחולה ותשלום שכרו של העובד בטרם כוננו יחסי עובד מעסיק), יש בה כדי למוטט את החקלאים ובני ביתם, כמו גם את מעגלי ההעסקה הנתמכים מעבודת החקלאות. אשר על כן, יש צורך דחוף לקידום מעגל פיצוי ושיפוי החקלאים על ההוצאות הנגזרות עליהם בשל האירוע מחד והמתנת משרד האוצר לגידור האירוע לצורך חישוב הנזקים הכלליים, בטרם יוחלט על פיצוי כזה או אחר מאידך.

עו"ד ישי פולק – מנכ"ל

התאחדות האיכרים בישראל

העתק:

שר החקלאות ופיתוח הכפר	ח"כ צחי הנגבי -
יו"ר התאחדות האיכרים	מר דובי אמיתי -
ויו"ר בפועל נשיאות המגזר העסקי	
ראש מרכז המועצות האזוריות	מר שי חגי'אגי -
נשיאות המגזר העסקי	יו"ר/נשיאים -
סמנכ"ל אמצעי יצור - משרד החקלאות	ד"ר אסף לוי -
רשות האוכלוסין וההגירה	הגבי ענבל משש -
רפרנט אירוע הקורונה במשרד החקלאות	מר ערן שביט -
תנועת המושבים	מר איתם בירגר -
התאחדות חקלאי ישראל	מר אבשלום (אבו) וילן -
מרכז המועצות האזוריות	הילה -

רשימת תפוצה:

רלי"ש	שב"כ -
עוזר מפכ"ל	משטרת ישראל -
מנכ"ל	משרד הכלכלה -
מנכ"ל	משרד התיירות -
מנכ"ל	משרד החקלאות -
מנכ"ל	התאחדות הקבלנים -
מנכ"ל	התאחדות המלונות -
מנכ"ל	התאחדות התעשיינים -